Resning i brottmål i Sverige

Av jur.dr MOA LIDÉN

1 Historisk bakgrund

”Herr Talman! (…).
Brister har påtalats och reformer genomförts såväl i fråga om lagstiftningen som rättegångsordningen. (…) På ett avsnitt har man emellertid dröjt kvar vid det gamla förfaringssättet, och det gäller vid högsta domstolens handläggning av resningsansökningar. Anledningen är svårförståelig (…) Jag betraktar nämligen frågan om möjligheten för en resningssökande att få sin sak omprövad av vår högsta instans såsom mycket betydelsefull. Och det är därvid av utomordentligt värde att prövningen sker under sådana former, att alla krav på modernt, objektivt rättegångsförfarande, så långt nu detta är möjligt, tillgodoses. Detta är så mycket viktigare som det är ostridigt att felaktigheter kan begås.”[1]
(Carl Albert Andersson, 1956)

Det svenska resningsinstitutet, så som det ser ut idag, utformades åren 1988–1989.[2] Då övergavs den tidigare ordningen som innebar att samtliga resningsansökningar i brottmål prövades av Högsta Domstolen (HD), en ordning som dessförinnan hade debatterats och kritiserats på politisk nivå under flera decennier, vilket det finns bevis på i riksdagsprotokoll redan från 1950-talet. Exempelvis framgår det av Riksdagens protokoll från första kammaren, att onsdagen den 4 april 1956 har *”inrättande av en särskild rättsnämnd för resningsfrågor”*[3] debatterats med anledning av två likalydande motioner vari hemställdes om en *”(…) skyndsam utredning rörande inrättandet av en från de reguljära domstolarna fristående särskild rättsnämnd för resningsfrågor”*.[4] Flera olika typer av skäl anfördes till stöd för inrättandet av en sådan rättsnämnd, t.ex. att det inte bör ens kunna ifrågasättas *”att känsloskäl eller prestigesynpunkter visavi tidigare domar eller institutionens oantastbarhet påverkat avgörandet”*.[5] Flera interpellanter och motionärer, däribland Carl Albert Andersson, argumenterade för att en sådan nämnd skulle bestå, inte bara av HD:s ledamöter, utan även av akademiska jurister samt lekmän som kunde representera fackkunskap på olika områden och som kunde inkluderas allt efter målets beskaffenhet.[6] De framförda

[1] Carl Albert Andersson, citerad i Riksdagens protokoll, Första Kammaren, nr 12, 4–6 april 1956, s. 5.
[2] Regeringens proposition 1987/88:58 om rätten att besluta om resning m.m.
[3] Riksdagens protokoll, Första Kammaren, nr 12, 4–6 april 1956, s. 4.
[4] Riksdagens protokoll, Första Kammaren, nr 12, 4–6 april 1956, s. 4.
[5] Riksdagens protokoll, Första Kammaren, nr 12, 4–6 april 1956, s. 6.
[6] För en detaljerad beskrivning av detta se Cars, T. (1956), *Om resning i rättegångsmål*, s. 85. Exempelvis undrade Lundstedt, vid interpellation vid 1947 års riksdag om inte justitieministern *”funne tiden vara mogen”* för en ändring och han hänvisade till en av

synpunkterna föranledde inte då några förändringar eftersom ett överflyttande av beslutanderätten från HD till en rättsnämnd ansågs kräva mycket starka skäl[7] och på vissa håll avfärdades oron kring HD-ledamöternas objektivitet som *”rena hjärnspöken”*[8]. När en förändring väl kom innefattade den således inte någon fristående rättsnämnd, utan istället innebar förändringen att avgöranden från tingsrätterna nu kom att prövas av hovrätterna istället för HD, medan HD fortsatt prövade avgöranden från hovrätterna.[9] Vid denna tid utformades även de materiella förutsättningarna för resning till förmån för en dömd person och detta reglerades i Rättegångsbalken (RB) 58 kap. 2 § med än idag bibehållen lydelse.[10] Dessa förändringar innebar inte att det var slutdebatterat kring resningsinstitutet. För den som tagit del av den nutida juridiska och officiella debatten kring dagens resningsinstitut ringer det troligen något bekant över de synpunkter som framfördes redan på 1950-talet. Än idag uttrycks oro kring förekomsten av felaktigheter, vikten av ett objektivt rättegångsförfarande samt en viss frustration kring trögheten i att åstadkomma förändringar.[11] Likaså finns det än idag, år 2021, flera förespråkare av en från domstolssystemet fristående resningsnämnd.[12]

Den moderna svenska rättens extraordinära rättsmedel, innefattat resningsinstitutet, har dock sitt ursprung långt tidigare än 50-talet. Den tidigast kända motsvarigheten är nämligen det kungliga prerogativet av innebörd att *”Konungen skall pröva sanningen: han skall upphäva alla falska domar och orätta domar”*[13] som kom till uttryck i bl.a. Tingmåla-

honom själv framlagd motion, 10 år tidigare. Även Karl Persson och Viktor Petrén framförde liknande synpunkter, se Motion nr 161 i FK av Karl Persson.

[7] Se Cars, T. (1956), s. 53.

[8] Se Cars, T. (1956), s. 86. Mer specifikt framhöll Herlitz att föreställningen om kollegiala prestigsynpunkter tedde sig för talaren såsom jurist *”medveten om hur meningarna bryter sig jurister emellan och hur föga benägen den ene är att slå vakt om vad den andre sagt, som rena hjärnspöken”,* samt att man till sist måste acceptera den mänskliga ofullkomligheten och stanna vid att någon instans måste bliva den sista.”, se FK nr 13 s. 20.

[9] Regeringens proposition 1987/88:58 om rätten att besluta om resning m.m. Detta skedde genom att RB 58:4 fick en ny lydelse. Då det första stycket i paragrafen tidigare löd: *”Vill någon söka resning, skall han hos högsta domstolen göra skriftlig ansökan därom.”* kom detta stycke att ändras till: *”Den som vill ansöka om resning skall göra detta skriftligen hos hovrätten, om domen meddelats av tingsrätt, och i annat fall hos högsta domstolen.”* (s. 4). Härigenom ansågs HD få mer tid för den prejudikatbildande verksamheten.

[10] Regeringens proposition 1987/88:23 om ändring i rättegångsbalken (resning i brottmål vid jäv).

[11] Se t.ex. Motion 2010/11:Ju206 av Maria Lundqvist- Brömster (FP) (2010). Oberoende resningsnämnd, tillgänglig på: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/oberoende-resningsnamnd_GY02Ju206, Klintevall, M., *”Övertygad att det finns fler rättsskandaler”*, tillgänglig på https://www.svt.se/nyheter/inrikes/overtygad-att-det-finns-fler-rattsskandaler, Ismail, E. *Sverige behöver inrätta ett resningsinstitut*, tillgänglig på https://www.arbetarbladet.se/artikel/sverige-behover-inratta-ett-resningsinstitut, Ekman, G., Allt fler slåss för resningsinstitut, tillgänglig på https://www.norran.se/nyheter/allt-fler-slass-for-resningsinstitut/.

[12] Ibid.

[13] Detta är en översättning av Västmannalagen som ursprungligen gjordes av Holmbäck, Å., & Wessén, E., *Svenska landskapslagar I–V*, citerad av Cars, T., *Om resning i*

balken 19, i Västmannalagen under 1400-talet.[14] Senare utvecklades ett speciellt extraordinärt rättsmedel som avsåg att bereda missnöjd part möjlighet att föra sin talan inför konungens domstol,[15] vilket reglerades i 1614 års rättegångsordinantie[16] och 1615 års rättegångsprocess.[17] Möjliga talegrunder enligt 1615 års rättegångsprocess var t.ex. *"at sielfwe Domarne Wore Wederdelemän uthi Saken partijske och misstänckte"*[18] s.k. male administrata justitia, vartill det mest närliggande institutet i dagens rättsordning torde vara domarjäv.[19] Andra utvecklingar av intresse under 1600- och 1700-talen var bl.a. möjligheten att föra en s.k. nullitetstalan.[20] Vid införandet av denna möjlighet varnades dock för missbruk varigenom *"rättegången blifwer oändelig och Wår högsta och egen dom wahnhedrad"*.[21] I syfte att förekomma sådant missbruk krävdes bl.a. att sökande, strax efter det att dom meddelats, skulle tillkännage sin avsikt att klaga och det stadgades därtill straff för den som förde en obefogad nullitetsklagan.[22] I linje med denna konservativa attityd[23] föreskrevs i lagstiftning från 1723 att *"merita causae"* dvs. materiella skäl, inte kunde prövas för det fall att någon nullitet ej funnes vara begången.[24] Därtill, år 1734, reglerades nullitetens omfång mer restriktivt, så att nulliteten inskränktes till fel som inverkat på domsinnehållet och det infördes även en tidsbegränsning för nullitetsklagan.[25] År 1849 kom nullitetsbesvären ur bruk,[26] men samtidigt hade ett relaterat institut börjat utvecklas, nämligen s.k. *återbrytande av dom* som *"wunnit laga krafft."*[27] En grund för återbrytning var nya skäl, som, om än något

rättegångsmål, s. 49. Ursprungligen hette det att kungen skulle *"sanning wtleta"* (Västmannalagen) och i Magnus Eriksson landslag (Tingmålabalken 38) beskrevs att kungen skulle *"aterbryta alla skrok soknar oc alla off sokner"*. Den översättning som presenteras av Cars i förhållande till den senare lagtexten är taget från en ordbok under uppslagsorden *"skroksokn"* och *"ofsokn"*, där det första ordet översätts med *"hvad som pa grund av falska berättelse och framställningar blifvit orätt dömdt"* och det senare *med "hvad som blifvit för mycket utsökt"*, se Cars, T., *Om resning i rättegångsmål*, s. 49 fotnot 14.

[14] Stadganden som detta återkom sedan i 1719 och 1720 års regeringsformer, se Cars, T., *Om resning i rättegångsmål*, s. 49.

[15] Se Cars, T. (1956), s. 50–51 som citerar t.ex. Nordling, E. V. (1863), *Om remedia juris enligt svensk lag*, s. 8 ff, Bergendal, S. (1916), *Bidrag till de svenska rättsmedlens historia*, s. 33–45, Wrede, R.A. (1920), *Om domars ogiltighet* s. 20 ff.

[16] Se Cars, T. (1956), s. 50, som hänvisar till Schmedeman, J. (1706), *Kongl. Stadgar, förordningar, bref och resolutioner ifrån åhr 1528 in til 1701, ang. justitiæ och executionsährender*, s. 133.

[17] Se Cars, T., (1956), s. 50, som hänvisar till Schmedeman, J. (1706), s. 143.

[18] Se Cars, T. (1956), s. 50, som hänvisar till Schmedeman, J. (1706), s. 133.

[19] Även om RB 4 kap. 13 § anger mer specifika situationer då jäv anses föreligga.

[20] Cars, T. (1956), s. 53 som hänvisar till Schmedeman, J. (1706), s. 731.

[21] Cars, T. (1956), s. 53 som hänvisar till Schmedeman, J. (1706), s. 731.

[22] Cars, T. (1956), s. 54 och Schmedeman, J. (1706), s. 772.

[23] Detta innefattar inte en från författaren framförd kritik utan ska istället ses som ett exempel på att extraordinära rättsmedel under en lång tid har betraktats som just extraordinära, dvs. de ska bara användas under vissa mycket speciella omständigheter.

[24] Cars, T. (1956), s. 58.

[25] Enligt GRB 25:25, se Cars, T. (1956), s. 61.

[26] Detta var samtidigt som hovrätten som tidigare hanterat nullitetsklagan blev appellationsdomstol, se Cars, T. (1956), s. 61.

[27] Enligt GRB 31:3, se Cars, T., (1956), s. 65, 70.

diffust utformat, kunde innefatta nya bevisfakta[28] som t.ex. visade att part som avlagt ed eller vittne hade begått mened eller att i målet åberopat bevis varit förfalskat.[29] Initialt var det konungen, i praktiken justitierevisionen, som hade att pröva om de skäl som åberopades i ansökan var att betrakta som nya.[30] I samband med HD:s inrättande år 1789 överflyttades dock beslutanderätten till denna domstol, i enlighet med § 18 av 1809 års Regeringsform (RF).[31] Därefter började de mer specifika resningsgrunderna diskuteras[32] och få sin form, och år 1939 antogs Processlagsberedningens (PBL) förslag som lag, vilket trädde i kraft år 1948 (RB kap. 58 och 59).[33] Det var således i detta skeende som begreppet resning fick den betydelse som det har idag. Att en dom på 1800-talet benämndes ha *"wunnit laga krafft"*[34] har idag sin motsvarighet i brottmålsdomens rättskraft som kommer till uttryck i RB 30 kap. 9 § och som ligger till grund för den omdiskuterade orubblighetsprincipen dvs. att rättsligt bindande brottmålsdomar verkligen ska vara bindande.[35]

Efter att delar av beslutanderätten år 1989 överflyttades från HD till hovrätterna (ifall då resningsansökan avsåg avgörande från tingsrätt) fortsatte sålunda debatten om resningsinstitutet på flera håll. Den i modern tid mest citerade, och sannolikt mest inflytelserika, rapporten i detta avseende är Justitiekanslerns (JK) år 2006 utgivna rapport *Felaktigt dömda* i vilken tillämpningen av resningsreglerna i brottmål kritiserades starkt ur rättssäkerhetssynpunkt.[36] Med stöd av rapporten begärde JK hos regeringen att frågan om en särskild *"resningsnämnd"* skulle utredas. Framställningen är alltjämt under beredning av Rege-

[28] Cars, T. (1956), s. 65, som hänvisar till Processlagsberedningen (PLB) s. 66, Tirkkonen, T. (1937), Die Restitution, s. 178 ff, Kallenberg, E. (1922), *Svensk civilprocessrätt*, s. 1642 (not 7) samt Wrede, R.A. (1943), *Finlands gällande civilprocessrätt*, s. 342.

[29] Cars, T. (1956), s. 65, som hänvisar till NJA 1931 B 715 och 770, 1916 B 569 samt 1924 s. 660.

[30] Cars, T. (1956), s. 67 som hänvisar till Tirkkonen, T. (1937), s. 154 och Wrede, R.A. (1943), s. 336.

[31] Cars, T., (1956), s. 70. HD:s kompetens inskränktes år 1909 i samband med regeringsrättens tillskapande.

[32] Av intresse i denna diskussion är bl.a. det förslag som framfördes av professor Åke Hassler och advokat Georg Stjernstedt, som förordnats att i samråd med PBL biträda inom justitiedepartementet vid utarbetandet av nya bestämmelser om resnings, se Cars, T. (1956), s. 75–76. Förslaget innefattade bl.a. att resning skulle kunna tillåtas inte bara då nya skäl åberopades utan även utifrån en förnyad bevisprövning på det redan föreliggande material. Detta föreslogs endast vara möjligt i brottmål till förmån för tilltalad, se första lagutskottets utlåtande 1937 nr 3 PLB s. 67 ff samt KM:s proposition 1939 nr 307 s. 11 ff.

[33] Cars, T. (1956), s. 75–76.

[34] Enligt GRB 31:3, se Cars, T., (1956), s. 65, 70.

[35] NJA II 2012 s. 316. För mer om brottmålsdomens rättskraft se sektion 2. Den mer specifika omfattningen av en brottmålsdoms rättskraft är en komplicerad frågeställning som behandlas av bl.a. Welamson, L. (1949). *Om brottmålsdomens rättskraft* och Andersson, T. (2003). *Straffprocessuell rättskraft, särskilt i narkotikamål: Rättskraftsspöket går igen.*

[36] Axberger, H-G., Feryal, M., Palmgren Goohde, K. & Västberg, J., (2006), *Felaktigt dömda Rapport från JK:s rättssäkerhetsprojekt.*

ringskansliet[37] och har inte lett till några mer konkreta resultat, utöver motioner och utredningar. Exempelvis innehåller en av dessa motioner förslag om att JK ska få uppdraget att sätta samman en provisorisk resningsnämnd bestående av en grupp oberoende sakkunniga som får granska något eller några omdiskuterade pilotfall.[38] Detta föreslås ligga till grund för en utvärdering av huruvida systemet med en oberoende resningsnämnd bör permanenteras.[39] Varken denna eller andra motioner har resulterat i de efterfrågade förändringarna. Däremot utsåg Riksåklagaren (RÅ) år 2007 en överåklagare med särskilt ansvar för resningsärenden.[40] Samtidigt inrättades en ny funktion vid RÅ:s kansli som enbart handlägger resningsärenden och som inte ska ha haft någon befattning med det mål som ansökan gäller.[41] Även vissa andra förändringar har genomförts efter det att Förundersökningsutredningen år 2009 presenterade ett delbetänkande med namn *Resningsförfarandet i brottmål — återupptagande av förundersökning och rätt till biträde*.[42] I betänkandet diskuteras bl.a. problem som kan uppstå från det förhållandet att resningssökande har bevisbördan för att resningsförutsättningarna är uppfyllda, men samtidigt är det staten genom åklagare som förfogar över utredningsresurserna.[43] Kraven för att åklagaren skulle återuppta förundersökningen bedömdes vara högt ställda och utredningen ansåg därför att situationen var otillfredsställande eftersom den skapade en obalans mellan den enskilde och staten vad gäller tillgången till utredningsresurser.[44] Exempelvis kunde den rådande situationen leda till att den dömde eller dennes ombud tvingades att själva hålla förhör med en målsägande eller ett vittne.[45] En sådan egenhändig bevisupptagning utanför förundersökningens ram ansågs riskera att förstöra bevis-

[37] *Oberoende resningsnämnd för ökad rättssäkerhet*, Svar på skriftlig fråga 2007/08:1422 besvarad av Justitieminister Beatrice Ask. 2008-08-14, tillgänglig på: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svar-pa-skriftlig-fraga/oberoende-resningsnamnd-for-okad-rattssakerhet_GV121422

[38] Motion 2010/11:Ju206 av Maria Lundqvist- Brömster (FP) (2010). Oberoende resningsnämnd, tillgänglig på: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/oberoende-resningsnamnd_GY02Ju206

[39] Motion 2010/11:Ju206 av Maria Lundqvist- Brömster (FP) (2010). Oberoende resningsnämnd, tillgänglig på: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/oberoende-resningsnamnd_GY02Ju206

[40] Se t.ex. Åklagarmyndigheten, *Överåklagare utsedd med ansvar för resningsärenden*, tillgänglig på: https://www.aklagare.se/nyheter-press/pressmeddelanden/?newsId=3252796

[41] Ibid,

[42] SOU 2009:98 s. 10. Se även Regeringens proposition 2011/12:156 *Resningsförfarandet i brottmål återupptagande av förundersökning och rätt till biträde.*

[43] SOU 2009:98 s. 10. Utredningen påtalade även att det saknas lagreglering som uttryckligen tar sikte på utredningsåtgärder i samband med ett ärende om resning. För att åklagaren lagligen ska kunna vidta faktiska utredningsåtgärder krävs att förundersökningen återupptas, i enlighet med t.ex. JO 2000/2001 s. 69. Eftersom det inte finns rättsligt stöd för sådana åtgärder har 23 kap. 23 § RB om komplettering av förundersökning i det ordinära brottmålsförfarandet tillämpats analogt.

[44] SOU 2009:98 s. 13.

[45] SOU 2009:98 s. 13.

ningen snarare än att säkra den.[46] Med anledning av detta ansåg utredningen att kraven för att återuppta en förundersökning skulle sänkas men noterade samtidigt att kraven för att bevilja resning förblev de samma.[47] Sammantaget föreslog utredningen att kravet för att återuppta en förundersökning i resningssyfte borde uttryckas så att det ska vara tillräckligt att det nya materialet sannolikt kan utgöra grund för resning för att en förundersökning ska återupptas i resningssyfte.[48] Avsikten var således att möjligheterna att ta upp en förundersökning på nytt skulle bli bättre än tidigare.[49] Utredningen ansåg även att domstolen skulle ha en möjlighet (dock ej skyldighet) att verka för en mer fullständig utredning när det framstod som särskilt angeläget, t.ex. då den resningssökande inte själv har rätt att företa den aktuella utredningsåtgärden eller om bevisvärdet av det nya materialet som utredningsåtgärden syftar till att säkra riskerar att förstöras om den enskilde skulle vidta den på egen hand.[50] Utredningen uppmärksammade även att det, i enlighet med rättsfallet NJA 1980 s. 416, inte fanns någon rätt till rättsligt biträde (offentlig försvarare) för en dömd person. Utredningen ansåg att för att en offentlig försvarare ska kunna förordnas när en fråga om resning uppkommit bör som huvudregel krävas att förundersökningen har återupptagits eller att domstolen bedömer att det finns skäl för ett återupptagande. Skälet för att dessa omständligheter bör beaktas särskilt är att ärendet får anses ha sådan substans att det framstår som mer rimligt än annars att staten bidrar till kostnaderna för rättslig assistans. Det bör dock finns en möjlighet att även i andra fall utse en offentlig försvarare då det finns synnerliga skäl. En sådan situation kan vara att ärendet är så komplicerat att det krävs särskilda förberedelser inför en resningsansökan.[51] Utredningen ansåg även att prövningen skulle innefatta en behovsbedömning vari hänsyn skulle tas till bl.a. brottets svårhetsgrad, den tilltalades personliga förhållanden och vilken typ av utredningsåtgärder som kunde bli aktuella. Det noterades att förnyade förhör ofta torde fordra biträde medan t.ex. en kompletterande teknisk undersökning i regel inte gör det.

Efter 2009 års utredning kom år 2012 en proposition,[52] som resulterade bl.a. i att tre nya paragrafer tillkom som behandlar utredning (RB 58 kap. 6a–6b §§) och rätt till biträde för resningssökande under vissa förutsättningar (RB 21 kap. 3b §). Vad gäller frågan om fristående resningsnämnd verkar den väsentligen vara bordlagd. Det förekommer dock fortfarande, med jämna mellanrum, påtryckningar i allmän

[46] SOU 2009:98 s. 13.
[47] SOU 2009:98 s. 13. Det kan noteras att det låg utanför utredningens uppdrag att ta ställning till huruvida de materiella resningsreglerna skulle förändras.
[48] SOU 2009:98 s. 14.
[49] SOU 2009:98 s. 14.
[50] SOU 2009:98 s. 14.
[51] SOU 2009:98 s. 16.
[52] Regeringens proposition 2011/12:156 Resningsförfarandet i brottmål återupptagande av förudnersökning och rätt till biträde.

debatt om att det behövs en oberoende resningsnämnd, vars prestige inte står på spel om en dom visar sig vara felaktig.[53]

2 Lagstiftningen

Möjligheten att ansöka om resning är i sig ett erkännande av att de säkerhetsmekanismer som är inbyggda i brottmålsprocessen under förundersökning och rättegång i den ordinära processen inte nödvändigtvis tillhandahåller ett fullständigt skydd mot felaktigt fällande brottmålsdomar.[54] Efter att en dom har vunnit laga kraft finns det dock även ett intresse av att kunna förlita sig på domen. I svensk rätt anses möjligheten att beviljas resning i enlighet med en av de fem punkterna i RB 58 kap. 2 § vara uttryck för en avvägning mellan å ena sidan orubblighetsprincipen och å andra sidan sanningsprincipen.[55] Innebörden av orubblighetsprincipen, som kommer till uttryck i RB 30 kap. 9 §, är att rättsligt bindande brottmålsdomar verkligen ska vara bindande[56] och syftet är att möjliggöra tillit till att domen står fast och att parterna liksom samhället i övrigt således vågar lägga avgörandet till grund för sitt fortsatta handlande.[57] I relation till en fällande brottmålsdom finns även det mer specifika intresset att kunna verkställa domen.[58] I den andra vågskålen finns intresset av att få en materiellt korrekt dom, dvs. sanningsprincipen.[59] Mer specifikt kan de fem punkterna i RB 58 kap. 2 § anses specificera situationer då lagstiftaren har prioriterat sanningsprincipen framför orubblighetsprincipen. Sanningsprincipen anses även väga relativt sett tyngre när det gäller resning till fördel för en dömd individ jämfört med resning till nackdel för en individ då istället orubblighetsprincipen är prioriterad.[60] Av detta följer även att oddsen för att resning beviljas till fördel för en individ ska vara högre än oddsen

[53] Schubert, O., *Oberoende resningsnämnd behövs*, tillgänglig på: https://rsorg.se/oberoende-resningsnamnd-behovs/

[54] Se t.ex. SOU 1926:32 s. 232, Cars, T. (1956), s. 173 och Welamson, L., & Munck, J. (2016), *Rättegång VI: Processen i hovrätt och Högsta Domstolen*, s. 189. För en mer generell diskussion om felaktigt fällande brottmålsdomar och säkerhetsmekanismer under förundersökning och rättegång, se t.ex. Kolflaath, E. (2016), *Justismord, lov og litteratur En fortelling om mislykket tverrfaglighet,* Huff, C. & Killias M. (2019), *Wrongful convictions and miscarriages of justice:causes and remedies in North American and European Criminal Justice Systems,* Turvery, B.E., Cooley, C.M., (2014), *Miscarriages of justice: actual innocence, forensic evidence, and the law,* Batts, A.W., deLone, M., & Stephens, D.W. (2014), *Policing and Wrongful Convictions*, s. 1-31 och Findley, K. (2010), *Tunnel Vision, Conviction of the Innocent: Lessons from Psychological Research*, s. 1.

[55] Prop. 2011/12:156 s. 127.

[56] NJA II 2012 s. 316.

[57] Ekelöf, P.O., Bylund, T., & Edelstam, H. (2006), *Rättegång III*, s. 242. Se även SOU 2009:98 s. 66. I SOU:n påpekas även att orubblighetsprincipen är av avgörande betydelse för allmänhetens förtroende för samhällets rättsskipande verksamhet.

[58] Ekelöf, P.O., Bylund, T., & Edelstam, H. (2006), s. 242. I relation till friande domar påpekas ofta istället intresset av att en friad individ inte ska behöva leva med en oupphörlig oro för att målet ska tas upp på nytt samt att den eventuella sociala skadan som individen kan ha åsamkats genom åtalet neutraliseras så långt som möjligt.

[59] Prop. 2011/12:156 s. 27.

[60] Welamson, L. & Munck, J. (2016), *Processen i hovrätt och högsta domstolen*, s. 193–193.

för att resning beviljas till nackdel för en individ.[61] Resning till förmån för tilltalad kan sökas under obegränsad tid.[62]

Av RB 58 kap. 2 § följer således att:

> Sedan en dom i brottmål vunnit laga kraft, får resning beviljas till förmån för den tilltalade,
>
> 1. om någon ledamot av rätten, där anställd tjänsteman eller åklagaren med avseende på målet har gjort sig skyldig till brottsligt förfarande eller tjänsteförseelse eller om något brott som har avseende på målet ligger ombud, ställföreträdare eller försvarare till last, samt brottet eller tjänsteförseelsen kan antas ha inverkat på målets utgång,
> 2. om någon lagfaren domare eller åklagaren har varit jävig och det inte är uppenbart att jävet har saknat betydelse för målets utgång,
> 3. om någon skriftlig handling, som åberopats till bevis, har varit falsk eller om ett vittne, en sakkunnig eller en tolk har avgett falsk utsaga samt handlingen eller utsagan kan antas ha inverkat på utgången,
> 4. om någon omständighet eller något bevis, som inte tidigare har förebringats, åberopas och dess förebringande sannolikt skulle ha lett till att den tilltalade frikänts eller till att brottet hänförts under en mildare straffbestämmelse än den som tillämpats eller om det, med hänsyn till vad sålunda åberopas och i övrigt framkommer, finns synnerliga skäl att på nytt pröva frågan om den tilltalade har förövat det brott, för vilket han dömts, eller,
> 5. om den rättstillämpning som ligger till grund för domen uppenbart strider mot lag.

De tre första punkterna åberopas relativt sällan och de ska därför här endast behandlas översiktligt. För att resning ska beviljas med stöd av punkt 1 krävs inte att det rör sig om en uppsåtlig tjänsteförseelse utan även ouppsåtliga sådana kan komma ifråga.[63] Som det framgår av ordalydelsen är det dock nödvändigt att det brottsliga förfarandet eller tjänsteförseelsen kan antas ha inverkat på målets utgång, dvs. det ska ha stått i visst kausalförhållande till domslutet.[64] Det är dock något diffust huruvida förfarandet behövt ha en avgörande betydelse i den mening att utgången annars skulle ha blivit en annan eller om det räcker ifall förfarandet spelat en roll (oavsett att utgången blivit densamma).[65] Det kan dock noteras att kravet *”kan antas”* är ganska lågt ställt. Beträffande nämndemän ifrågakommer inte tjänsteförseelser utan de är istället underkastade lagen om offentlig anställning.[66]

Till skillnad från punkten 1, behöver det inte enligt punkten 2 ens göras antagligt att en omständighet, här jävet, har påverkat utgången, utan det är tillräckligt att det inte framstår som uppenbart att jävet har

[61] Cars, T. (1956), s. 174 och Ekelöf, P.O., & Edelstam, H. (2008), *Rättsmedlen*, s. 176.
[62] Medan det finns frister för resning till men för tilltalad, se t.ex. Welamson, L. & Munck, J. (2016), s. 212–213.
[63] Welamson, L. & Munck, J., (2016), s. 195.
[64] Welamson, L. & Munck, J., (2016), s. 195 och Cars, T. (1956), s. 208 ff.
[65] Welamson, L. & Munck, J., (2016), s. 195.
[66] Prop. 1987/88 s. 23.

saknat betydelse för utgången.[67] Punkten tillkom mot bakgrund av ett uppmärksammat fall där en åklagare, efter att ha försatt sig i en jävssituation, ändå kvarstått som åklagare i målet.[68] De flesta jävsgrunder är gemensamma för domare och åklagare, och regleras i RB 4 kap. 13 § och 7 kap. 6 §. De avser t.ex. situationer där individen har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta samt om det föreligger släktskap, svågerlag etc. med någon part. Därtill kan vissa former av tidigare befattning med målet vara jävsgrundande[69] och det finns även en generalklausul som innebär att jäv föreligger då det finns andra omständigheter som är ägnade att rubba förtroendet till individens opartiskhet i målet.[70]

Punkten 3 avseende falsk bevisning som resningsgrund avser ofta, men inte med nödvändighet, brottsliga förfaranden. I situationer där skriftliga handlingar förfalskats eller dess innehåll är medvetet oriktigt (osant intygande) kan resning beviljas men även då det rör sig om muntliga utsagor. Medvetet oriktiga uppgifter som lämnats av vittne kan föranleda resning även om vittnet inte har hörts under ed eller försäkran medan sådana uppgifter från part inte utgör grund för resning om de lämnats utan sanningsförsäkran.[71] Andra former av medvetet oriktiga uppgifter kan åberopas med stöd av punkt 4 (ny omständighet eller bevis), men det måste då göras sannolikt (vilket är ett högre ställt krav än antagligt enligt punkt 3) att utgången skulle ha blivit en annan.[72]

De mest frekvent åberopade punkterna i RB 58 kap. 2 § är punkterna 4 och 5. Exempel på omständigheter eller bevis som kan leda till att resning beviljas med stöd av punkt 4 är nya expertutlåtanden som baseras på nya vetenskapliga fynd,[73] att utsagor under rättegången har översatts felaktigt[74] samt att det finns nya vittnen.[75] Huruvida den nya omständigheten eller beviset sannolikt skulle ha lett till att den tilltalade frikänts eller lett till att brottet hänförts under en mildare straffbestämmelse är en hypotetisk bedömning av vad domstolen som dömt individen ifråga hade beslutat om den hade känt till omständigheten eller beviset.[76] Ju mer den ursprungliga bevisningen övertygar om den

[67] Prop. 1987/88:23 s. 11 ff.
[68] Se SvJT 1986 s. 557 ff. I detta fall beviljades resning dock inte eftersom HD med tre ledamöter mot två fann det inte kunna antas att tjänsteförseelsen inverkat på målets utgång (punkt 1). Detta mål föranledde alltså tillkomsten av punkten 2.
[69] Exempelvis om en domare tidigare under processen beslutat att en tilltalad ska genomgå en rättspsykiatrisk undersökning (RPU).
[70] För mer om detta se t.ex. Tiby, E. (1993), *Domarjäv*.
[71] Welamson, L. & Munck, J., (2016), s. 96–97.
[72] Welamson, L. & Munck, J., (2016), s. 197.
[73] NJA 1975 C 125. Ifall det nya expertutlåtandet inte baseras på nya vetenskapliga fynd utan snarare presenterar en annan, med det tidigare utlåtandet oförenlig, bild av vilka slutsatser som kan dras av viss bevisning, är det mer osäkert om resning kommer att beviljas.
[74] NJA 1974 s. 221.
[75] Ekelöf, P.O., & Edelstam, H. (2008), s. 133, fotnot 11.
[76] Welamson, L. & Munck, J. (2016), s. 205.

ursprungliga domens korrekthet, desto mer krävs av den nya omständigheten eller beviset för att resning ska beviljas.[77]

Som framgår av formuleringen av punkt 4 görs det även ett undantag (i den s.k. tilläggsregeln) från kravet på att det nya materialet sannolikt skulle ha resulterat i ett frikännande eller en mildare brottsrubricering, nämligen om det finns synnerliga skäl att på nytt pröva frågan om den tilltalade har förövat det aktuella brottet. Syftet med detta undantag är att resning ska kunna beviljas även i andra situationer då det aktuella materialet resulterar i osäkerhet kring huruvida den ursprungliga domen är korrekt.[78] Mer specifikt anges i förarbetena att resning ska kunna beviljas även vid en lägre sannolikhetsgrad än enligt huvudregeln, nämligen då det nya materialet är ägnat att framkalla tvivelsmål om den tilltalades skuld till brottet.[79] Även om detta kan framstå som en betydelsefull bevislättnad för den resningssökande är det inte nödvändigtvis vad lagstiftaren haft i åtanke. Undantaget ska nämligen endast tillämpas på fall där det finns särskilda omständigheter t.ex. vad gäller brottets karaktär eller att det förekommit betydande oenighet bland domstolarna.[80] I praktiken förefaller det framförallt vara brottets karaktär som accepterats som ett skäl för att bevilja resning med stöd i undantaget.[81]

Jämfört med punkt 4 är punkt 5, kan tyckas, något mer lättbegriplig till sin formulering. Resning får enligt bestämmelsen beviljas om den rättstillämpning som ligger till grund för domen uppenbart strider mot lag. För att rekvisitet uppenbart ska anses uppfyllt krävs enligt förarbetena att rättstillämpningen klart och oemotsägligt framstår som oriktig, men ordalydelsen till trots råder det i doktrinen delade meningar om huruvida uppenbarhetsrekvisitet är högt eller lågt ställt.[82] De flesta förefaller dock vara överens om att punkten syftar till att möjliggöra en omprövning av rättsliga frågor inom *”ganska vida gränser”*.[83] Begreppet rättstillämpning är mer vidsträckt än begreppet lagtolkning, vilket innebär att den bestämmelse som felaktigt tillämpats eller åsidosatts inte behöver ha karaktären av lag i termens statsrättsliga mening.[84] Resningsgrunden har tillämpats vid rena förbiseenden av otvetydiga bestämmelser,[85] liksom tolkningen av skilda bestämmelser[86] och det finns ett par rättsfall där den angripna rättstillämpningen inte

[77] Welamson, L. & Munck, J. (2016), s. 205. Welamson och Munck beskriver detta som en självklar princip som särskilt betonats av HD i de två första av de i SvJT 1986 s. 56 ff. refererade resningsärenden.
[78] Processlagsberedningen, NJA II 1940 nr 2, s. 575.
[79] Se NJA II 1940 s. 158 och s. 171.
[80] Lindblom, P.H. (1990), *Process och exekution*, s. 3.
[81] Lindblom, P.H., (1990), s. 3. Det bör dock påpekas att underlaget fortfarande är otillräckligt för att dra säkra slutsatser.
[82] Se NJA II 1940 s. 172.
[83] Welamson, L. & Munck, J. (2016), s. 209–210.
[84] Welamson, L. & Munck, J., (2016), s. 211 och Cars, T. (1956), s. 193 ff.
[85] Se Cars, T. (1956), s. 184 ff och t.ex. NJA 203 s 141 och NJA 2007 s. 80.
[86] Se t. ex. NJA 2008 s. 848.

haft någon direkt anknytning till någon författningsbestämmelse.[87] De två vanligaste exemplen på ansökningar som beviljats resning på denna grund under tidsperioden 2010–2019 är skattetillägg som utdömts i strid mot förbud mot dubbelbestraffning (ne bis in idem), till följd av *Zolutuchin v. Russia*,[88] samt att ansvar för t.ex. rattfylleri utdömts trots att den substans som individen i fråga haft i sitt blod inte varit narkotikaklassificerad (t.ex. THC-syra och 7-amino-flunitrazepam)[89].

Till följd av 2009 års Förundersökningsutredning[90] finns det numera även två paragrafer avseende utredning och en avseende rätt till biträde som förtjänas att nämnas.

Av RB 58 kap. 6a § framgår under vilka förutsättningar som åklagaren är skyldig att återuppta förundersökningen. Paragrafen lyder:

> Åklagaren ska återuppta en förundersökning om det i en ansökan om resning åberopas eller om det på annat sätt kommer fram en omständighet eller ett bevis som inte tidigare lagts fram och det är sannolikt att omständigheten eller beviset utgör grund för resning. Förundersökningen ska dock inte återupptas om det saknas behov av utredningsåtgärder.
>
> Om förundersökningen inte är avslutad ska åklagaren, under de förutsättningar som anges i första stycket, i stället besluta att förundersökningen även ska avse frågan om den tidigare tilltalades delaktighet i brottet.

Därtill, regleras i RB 58 kap. 6b § rättens möjlighet (dock ej skyldighet) att förelägga åklagaren att vidta viss utredningsåtgärd, på följande sätt:

> I ett ärende om resning får rätten förelägga åklagaren att vidta en viss utredningsåtgärd, om det enligt 6 a § finns förutsättningar att återuppta förundersökningen eller besluta att en pågående förundersökning även ska avse frågan om den tidigare tilltalades delaktighet i brottet.

Rätten till biträde regleras i RB 21 kap. 3b § på följande sätt:

> En offentlig försvarare ska förordnas för en tidigare tilltalad om
>
> 1. han eller hon är i behov av försvarare med hänsyn till att åklagaren enligt 58 kap. 6 a § beslutat eller har möjlighet att besluta att återuppta en förundersökning eller att låta en pågående förundersökning även avse frågan om den tidigare tilltalades delaktighet i brottet, eller
> 2. det annars finns synnerliga skäl.
>
> Vid bedömningen av om den tidigare tilltalade är i behov av försvarare ska rätten beakta brottets beskaffenhet, den tidigare tilltalades personliga förhållanden och vilka utredningsåtgärder som ska vidtas.

[87] Se t. ex. NJA 1964 s. 398, NJA 1984 s. 614 samt Karlgren i SvJT 1967 s. 521.
[88] Europadomstolen, *Zolutuchin v. Russia*, 14939/03, 10 februari 2009.
[89] Denna kategori behandlas mer under rubriken 4 Praxis men några exempel på beviljade resningar på denna grund är HD Ö 2294-17, Ö 2747-15, Ö 2755-15, Göta HovR Ö 386-18, Ö 387-18, Ö 388-18, Ö 393-18, Ö 1061-18, Ö 1938-17 samt HovRn för Västra Sverige Ö 3126-17, Ö 3169-17, Ö 3127-17, Ö 3948-17, Ö 3949-17.
[90] SOU 2009:98.

Den andra punkten är enligt motiven avsedd att tillämpas när det krävs särskilda arbetsinsatser inför en resningsansökan eller en begäran om återupptagande som bedöms motiverad med hänsyn till att det bakomliggande utredningsmaterialet är omfattande och att det innehåller komplicerade juridiska frågor.[91]

3 Organisationen

”Att frågor om resning skall prövas inom det vanliga domstolsväsendet är inte någon självklarhet.”[92]
(Welamson & Munck, 2016)

Såsom framhållits inledningsvis saknas det i Sverige ett fristående resningsinstitut eller dylikt, till skillnad från i t.ex. Norge[93] och England[94] där frågor om resning i brottmål prövas av fristående kommissioner, eller i Danmark[95] där sådana frågor hanteras av en specialdomstol. I Sverige behandlas resningsfrågor således inom ramen för samma domstolsväsende som avgjorde brottmålet under den ordinära processen. Organisation framgår av RF 11 kap. 13 § enligt vilken resningsärenden i brottmål behandlas av HD eller, om det anges i lag, av annan domstol. Mer specifikt innebär detta att resningsansökningar som avser lagakraftvunna domar (eller beslut) från en tingsrätt tillställs samma hovrätt som hanterar överklaganden från den aktuella tingsrätten, i enlighet med RB 58 kap. 4, 10, 10a §§.[96] För resningsansökningar som istället avser lagakraftvunna domar (eller beslut) från en hovrätt hanteras dessa av Högsta domstolen, i enlighet med RF 11 kap. 13 §. Den som har ställning av part i målet är behörig att ansöka om resning[97] och i ansökan ska, enligt RB 58 kap. 5 § sökande uppge vilken dom ansökan avser, grunden för ansökan samt bevis som sökande vill åberopa och ansökan ska även vara egenhändigt undertecknad.

En hovrätt är domför att besluta om en resningsansökan med tre lagfarna domare, i enlighet med RB 2 kap. 4 § st. 1. Vad gäller HD:s domförhet ska rätten bestå av minst fem ledamöter vid prövning av själva saken i resningsärenden med undantag för då prövningen är *”enkel”*, enligt RB 3 kap. 5 §. I andra fall följer av RB 3 kap. 5 a § att HD beslutar för varje mål eller ärende hur många ledamöter som ska ingå i rätten. Då 100 av HD beslutade resningsansökningar under tidsperioden 2015–2020 slumpmässigt valdes ut, var 80 procent beslutade av

[91] Welamson, L. & Munck, J. (2016), *s.* 215.
[92] Welamson, L. & Munck, J., (2016), s. 191.
[93] För mer om detta se Ulf Stridbecks och Olav Haugen Moens artikel samt Kommisjonens for Gjenopptakelse av Straffesaker, https://www.gjenopptakelse.no/
[94] Se The Criminal Case Review Commision (CCRC), https://ccrc.gov.uk/
[95] För mer om detta se Gorm Toftegard Nielsens artikel samt Den Særlige Klageret, www.domstol.dk/OM/ORGANISATION/Pages/DenS%C3%A6rligeKlageret.aspx
[96] Utöver dom eller beslut av tingsrätt gäller detta även beträffande avgörande av annan myndighet än tingsrätt, som skulle ha överklagats till tingsrätt, se Welamson, L. & Munck, J. (2016), s. 188.
[97] Welamson, L. & Munck, J. (2016), s. 214.

1 justitieråd, 19 procent av 3 justitieråd, och 1 procent beslutade av 5 justitieråd.[98]

Det finns fyra huvudsakliga beslut som domstolen kan fatta i förhållande till en resningsansökan, nämligen att *avslå, avvisa, avskriva* eller *bevilja* resningsansökan.[99] Att resningsansökan avslås innebär att rätten, efter en prövning av sakfrågan, inte funnit att det finns skäl för att målet ska prövas på nytt, men sökande är oförhindrad att söka igen. Detta skiljer sig från ett avvisande där domstolen inte prövat sakfrågan utan skiljer målet ifrån sig på formell grund (t.ex. att det saknas egenhändigt undertecknande). Även vid ett avvisande är sökande oförhindrad att söka igen. Om en sökande t.ex. återkallar ansökan leder detta regelmässigt till ett avskrivningsbeslut vilket inte heller innefattar en prövning i sakfrågan eller hindrar en ny resningsansökan. Innebörden av ett beviljande är att målet ska prövas på nytt men varken ansökan om resning eller beviljandet i sig påverkar i och för sig giltigheten av den med ansökan avsedda domen.[100] För det fall att domstolen beviljar resning kan den emellertid välja att avgöra målet omedelbart genom att t.ex. meddela en frikännande dom, under förutsättning att *”saken är uppenbar”*, eller, i andra fall, att förordna att målet åter skall tas upp vid den domstol som sist dömt i målet, enligt RB 58 kap. 7 §.[101]

Att det således kan komma att bli samma domstol som prövar målet på nytt, om resning beviljas, kan tyckas helt förfela syftet med en ny prövning. Det har dock påtalats av bl.a. JK att när resning väl beviljats, har målet passerat ett så pass litet nålsöga att de allra flesta beviljade resningsansökningar sedan också resulterar i en friande dom.[102] Det saknas systematiska undersökningar av detta slag men det kan noteras att samtliga ansökningar där resning beviljats i skuldfrågan under tidsperioden 2010–2019, har sedan resulterat i en frikännande dom.[103] En möjlig tolkning av detta är att ett beviljandebeslut från högre rätt betraktas som auktoritativt, i mer än endast en formell bemärkelse. Därtill, eftersom beviskraven för att beviljas resning anses vara mycket högt ställda[104] är det mycket sannolikt att en dömd individ som väl beviljats resning har medvind när målet sedan tas upp på nytt.

[98] Detta underlag är baserat på resningsansökningar som författaren gått igenom och slumpmässigheten i urvalet erhölls genom användning av onlineverktyget research randomizer, se https://www.randomizer.org/

[99] Se RB 58 kap. 7–8 §§.

[100] Welamson, L. & Munck, J. (2016), s. 215.

[101] Det kan noteras att resningsansökan inte kan bifallas utan att motparten beretts tillfället att inkomma med skriftlig förklaring, med undantag för då åklagare söker resning till förmån för tilltalad, se Welamson, L. & Munck, J. (2016), s. 215. Däremot kan en resningsansökan avslås utan kommunikation.

[102] Axberger, H-G., Feryal, M., Palmgren Goohde, K. & Västberg, J. (2006).

[103] Se sektion 4. Praxis, s. 14.

[104] JK beskriver t.ex. hur domstolarna i praktiken kräver att en ny omständighet ”uppenbart” skulle ha lett till en frikännande dom, inte ”sannolikt” så som anges i lagtexten, se Axberger, H-G., Feryal, M., Palmgren Goohde, K. & Västberg, J. (2006).

4 Praxis

I Sverige saknas det domstolsstatistik avseende resningsansökningar och den tillgängliga statistiken är istället baserad på genomgångar av resningsansökningar som enskilda forskare har gjort.[105] I det följande sammanställs och presenteras denna statistik under delrubrikerna:

4.1 Beviljandefrekvenser: 1935 till 2020,
4.2 Beviljandefrekvenser: skattebrott och rattfylleri jämfört med annat 2010–2020,
4.3 Beviljandefrekvenser för olika sökandekategorier 2010–2020 samt
4.4 Beviljandefrekvenser för olika domstolar 2010–2020.

4.1 Beviljandefrekvenser: 1935 till 2020

I Tabell 1 presenteras beviljandefrekvenser baserat på sammantaget 5 732 resningsansökningar i brottmål under en sammantagen, dock ej sammanhållen, tidsperiod av 41 år.[106]

Vid läsning av Tabell 1, och särskilt de totala beviljandefrekvenserna under hela tidsperioden, bör det noteras att statistiken för de respektive tidsperioderna är framtagna av olika forskare vars underlag och metodik skiljer sig åt i vissa avseenden. Exempelvis avser statistiken för tidsperioden 1935–1958 den äldre organisationen där det endast var HD som behandlade resningsansökningar i brottmål, jämlikt de tidigare lydelserna av RF 11 kap. 11 §[107] samt RB 58 kap. 4 §.[108] Vad gäller statistiken som avser den idag befintliga organisationen (dvs. statistiken från 2005 fram till 2020) bör det även noteras att vissa datainsamlingar avser samtliga domstolar som prövar resningsansökningar (HovR och HD) medan andra endast avser HD.

Därtill finns det variation i vilka mer specifika variabler som varit av intresse för olika forskare. Endast vissa av datainsamlingarna gör skillnad mellan rättsfrågor och sakfrågor (framförallt skuldfrågan). Det varierar även hur pass specifikt det anges vem sökande är, t.ex. om en enskild individ haft juridiskt biträde eller inte. Dessa faktorer gör att statistiken för de respektive tidsperioderna inte är direkt jämförbara.

[105] Det förefaller även ha genomförts genomgångar av resningsansökningar på riksdagsnivå under 40 och 50-talen, då Cars beskriver hur *”Chefen för justitiedepartementet ställde sig i sitt svar på interpellationen åtminstone för närvarande avvisande till en reform av resningsinstitutet bl.a. under hänvisning till de nya resningsreglerna och vad som förekommit under förarbetena därtill; dessutom åberopades en statistik över antalet avgjorda, respektive beviljade resningsansökningar under sjuårsperioderna närmast före och efter de nya resningsreglernas ikraftträdande (1940), varav framgick att bägge talen ökat betydligt”* (s. 84). Denna statistik förefaller dock inte vara offentlig eller tillgänglig längre och det är osäkert vilken typ av mål den avser.
[106] Notera bl.a. att det saknas statistik för tidsperioden 1959–2005. Det bör även noteras att eftersom datainsamlingarna som avser 2015 samt 2015–2019 överlappar har dessa ansökningar endast räknats en gång i den totala siffran om 5 732 resningsansökningar.
[107] Se Regeringens proposition 1987/88:58 om rätten att besluta om resning m.m., s. 2.
[108] Se Regeringens proposition 1987/88:58 om rätten att besluta om resning m.m., s. 4.

På grund av detta presenteras i Tabell 1 endast de övergripande beviljandefrekvenserna för både rättsfrågor och sakfrågor, för respektive tidsperioder. I den mån sådan information funnits tillgänglig, presenteras även beviljandefrekvenser för olika kategorier av resningssökande. Gråa fält indikerar att informationen ifråga saknas.

Tabell 1. Beviljandefrekvenser för rättsfrågor och sakfrågor uppdelat på tidsperiod samt kategori av sökande.

		Beviljandefrekvenser				
			Enskilda individer			
Tidsperiod	**Domstol**	**Övergripande**	**Utan ombud**	**Med ombud**	**JK/RÅ/ andra åklagare**	**Antal ansökningar**
1935–1958[109]	HD (äldre org.)	20,68 procent (127 av 614)	7,60 procent (40 av 526)		98,86 procent (87 av 88)	614
2005–2010[110]	HD	1,41 procent (17 av 1203)	1,25 procent (15 av 1201)		100 procent (2 av 2)	1203
			0,74 procent (7 av 946)	3,13 procent (8 av 255)		
2010–2014[111]	HD+ HovR	31,67 procent (658 av 2078)	9,58 procent (149 av 1556)		97,50 procent (509 av 522)	2078
			4,13 procent (47 av 1138)	24,40 procent (102 av 418)		

[109] Statistiken i denna del kommer från Cars, T., *Om resning i rättegångsmål*, s. 316–319.
[110] Statistiken i denna del kommer från Lidén, M., *Är felaktigt dömda chanslösa? En studie om enskilda individers möjligheter att driva resningsärenden framgångsrikt,* s. 20–34.
[111] Statistiken i denna del kommer från Lidén, M. (2018), *Confirmation Bias in Criminal Cases*, s. 204–207 (sammanfattning) och fullständig artikel, Lidén, M., Gräns, M. & Juslin, P. (2018). *Self-Correction of Wrongful Convictions: Is there a "System-level" Confirmation Bias in the Swedish Legal System's Appeal Procedure for Criminal Cases? Part II.* Statistiken finns även beskriven i populärvetenskaplig form i Lidén, M. (2016). *Felaktiga brottmålsdomar är rättsstatens Akilleshäl en genomgång av 2 078 resningsansökningar*, tillgänglig på: https://www.dagensjuridik.se/nyheter/analys-kronika-moa-liden-1/.

2015[112]	HD+ HovR	37,08 procent (142 av 383)[113]				383
2015–2020[114]	HD+ HovR	24,82 procent (456 av 1837)[115]	7,85 procent (117 av 1491)		98,40 procent (312 av 317)	1837[116]
			2,37 procent (27 av 1141)	25,70 procent (90 av 350)		
Totalt		21,48 procent (1231 av 5732)	6,72 procent (321 av 4774)		97,95 procent (910 av 929)	**5732**
			2,51 procent (81 av 3225)	19,55 procent (200 av 1023)		

Forskaren som först presenterade statistik av detta slag var Thorsten Cars.[117] I sin doktorsavhandling *"Om resning i rättegångsmål"*, publicerad 1959, behandlar Cars en rad rättsdogmatiska frågor kring resningsbestämmelsernas tolkning samt hur de regler som tillämpades under denna tid vuxit fram. Den statistik som Cars tagit fram avseende bl.a. sökta och beviljade resningar från tidsperioden 1935–1958,[118] se Tabell 1, är en betydligt mindre känd del av hans forskning. Statistiken avser tiden då det fortfarande var enbart HD som behandlade resnings-

[112] Statistiken i denna del kommer från Hellqvist, S. (2018), *The Narrow Road to Exoneration the Incidence, Characteristics and Outcomes of Wrongful Conviction Claims in Sweden over a One-Year Period*, s. 131–153.

[113] Denna siffra erhålls via addition av 135 beviljade resningsansökningar avseende skattebrott (ne bis in idem till följd av *Zolutuchin v. Russia*) samt 7 andra beviljade resningsansökningar, se Hellqvist, S. (2018), s. 139–141. Författaren har även gjort en beräkning där hon exkluderat de beviljade resningsansökningar som avsåg skattebrott och då erhållit en beviljandefrekvens om 3 procent (7 av 216).

[114] Statistiken i denna del kommer från en datainsamling som författaren genomfört under året 2019 för publikation i denna artikel.

[115] De ansökningar som inte kom från enskilda individer med eller utan ombud eller från åklagaren kom istället från båda parterna (totalt 26 ansökningar), från målsägande (1) eller från Överförmyndarnämnden (1). Dessa ansökningar har exkluderats från statistiken.

[116] Denna siffra avviker något från summan av siffrorna i respektive kategori i Tabell 1 (1808) eftersom den även innefattar mål där t.ex. ÖFN sökt resning (1) eller där båda parter ansökt om resning (26 fall).

[117] Det kan dock noteras att Cars, i sin avhandling, hänvisar till tidigare statistik, se Cars, T. (1956), s. 314. Cars beskriver att: *"Antalet resningsansökningar per år har under tidernas lopp växlat betydligt. Sålunda uppgick det exempelvis 1794 till 121 (86 rörde jordfrågor och 3 bevakning i konkurs), varav 16 bifölls, medan det år 1914 utgjorde endast 27"* (s. 314) och han hänvisar i denna del till Wedberg, B. (1922), *Till rättegångsbalken*, s. 175. Då denna statistik förefaller avse andra typer av mål än de brottmål som här är av intresse har de inte inkluderats.

[118] För den nyfikne finns dessa på s. 317–319 i Thorsten Cars avhandling *Resning i rättegångsmål*.

ansökningar i brottmål, jämlikt de tidigare lydelserna av RF 11 kap. 11 §[119] samt RB 58 kap. 4 §.[120] Vad gäller frågan som här är aktuell, resning till fördel för den dömde, har Cars delat upp statistiken utifrån vem som sökte och då använt följande kategorier: den dömde enskilda individen,[121] JK, RÅ eller annan åklagare.

För tidsperioden 1959 fram till 2005 finns det, mig veterligen, ingen motsvarande statistik. I mitt examensarbete på juristprogrammet (2011) gick jag igenom samtliga resningsansökningar till förmån för den tilltalade som inkommit till HD under åren 2005–2010.[122] Resultaten av denna studie visade att den övergripande beviljandefrekvensen var 1,41 procent och att det fanns ett statistisk signifikant positivt samband mellan att ha juridiskt biträde och att beviljas resning.[123] Inom ramen för min doktorsavhandling (2018) gick jag sedan igenom samtliga resningsansökningar som inkommit till HD eller någon av de sex hovrätterna mellan åren 2010–2014.[124] Den övergripande beviljandefrekvensen var 31.67 procent men med stora skillnader då resningsansökningarna delades upp på olika brottstyper (framförallt skattebrott). För året 2015 har Sara Hellqvist tagit fram statistik som avser samtliga resningsansökningar till samtliga domstolar, och då funnit en övergripande beviljandefrekvens om 37,08 procent men även här med stora skillnader mellan skattebrott och andra brottstyper.[125]

För att erhålla en mer fullständig och uppdaterad statistik har jag även, inför skrivandet av denna artikel, gått igenom samtliga resningsansökningar ställda till HD eller någon av hovrätterna under tidsperioden 2015–2020 och då använt samma metodik som i min doktorsavhandling. För denna tidsperiod var den övergripande beviljandefrekvensen 24,82 procent, återigen med betydligt högre beviljandefrekvenser för skattebrott. Under denna tidsperiod tillkom även många ansökningar avseende rattfylleri där ansvar tidigare utdömts för substanser som inte varit narkotikaklassificerade. Eftersom de två senaste datainsamlingarna (2010–2014 samt 2015–2020) är direkt jämförbara kommer de i det följande (rubrikerna 4.2–4.4) att slås ihop och analyseras tillsammans, dvs. för hela tidsperioden 2010–2020.

4.2 Beviljandefrekvenser: skattebrott och rattfylleri jämfört med annat 2010–2020

Som nämndes ovan skiljde sig beviljandefrekvenserna för skattebrott och rattfylleri markant från beviljandefrekvenser för andra brottstyper

[119] Se Regeringens proposition 1987/88:58 om rätten att besluta om resning m.m., s. 2.
[120] Se Regeringens proposition 1987/88:58 om rätten att besluta om resning m.m., s. 4.
[121] Notera att Cars inte gjort någon distinktion mellan enskilda dömda individer som söker med och utan juridiskt biträde, utan behandlat detta som en kategori.
[122] Lidén, M. (2011). *Är felaktigt dömda chanslösa? En studie om enskilda individers möjligheter att driva resningsärenden framgångsrikt.*
[123] Lidén, M. (2011), sid. 32.
[124] Lidén, M., Gräns, M., Juslin, P (2018).
[125] Hellqvist har även gjort en beräkning där hon exkluderat de beviljade resningsansökningar som avsåg skattebrott och då erhållit en beviljandefrekvens om 3 procent (7 av 216). Hellqvist, S. (2018), s. 131–153.

under tidsperioden 2010–2020. För skattebrottens del är detta en konsekvens av en förändrad rättstillämpning vad avser förbudet mot dubbelbestraffning (ne bis in idem) till följd av *Zolutukhin v. Russia*. Vad gäller rattfylleri var detta istället ett resultat av att ett flertal individer fällts till ansvar för att ha haft någon av följande substanser i sitt blod: tetrahydrocannabinolsyra, 7-amino-flunitrasepam eller norbuprenorfin, men dessa substanser var i själva verket inte narkotikaklassificerade. I Tabell 2 presenteras statistik som särskiljer mellan beviljanden vad gäller å ena sidan skattebrott och rattfylleri som en kategori (”Skattebrott och rattfylleri”) och å andra sidan andra brottstyper som en annan kategori (”Annat”).

Tabell 2. Beviljandefrekvenser för skattebrott och rattfylleri samt andra brottstyper under tidsperioden 2010–2020.

Tidsperiod	**Domstol**	**Beviljandefrekvenser**			**Antal ansökningar**
		Övergripande	**Skattebrott och rattfylleri**	**Annat**	
2010–2020	HD+HovR	28,45 procent (1114 av 3915)	84,83 procent (945 av 1114)	15,17 procent (169 av 1114)	3915

Exempel på beviljanden i kategorin ”Annat” (169) är beslut där häktningstid inte avräknats korrekt,[126] viten[127] och påföljdsfrågor som t.ex. att villkorligt medgiven frihet förverkats felaktigt.[128] Andra exempel på beviljade mål i denna kategori är mål som avser i huvudsak rättsfrågor, exempelvis att det förelegat res judicata redan då ansvar utdömdes i TR:n[129], att TR:n fällt en individ till ansvar för brott bestående i underlåtenhet att ha säkerhetsbälte då individen varit passagerare i en A-traktor, trots att detta inte är olagligt[130] och att en fällande dom för medhjälp till skattebrott inte varit möjlig då företaget inte varit skattskyldigt.[131] I denna kategori fanns även ett flertal beviljanden avseende

[126] Se t.ex. av HD beviljade resningsansökningar med nummer Ö 3367-17, Ö 3413-17 och Ö 4477-16.
[127] Se t.ex. av Hovrätten för Övre Norrland beviljad resningsansökan med nummer Ö 521-12.
[128] Se t.ex. av Svea HovR beviljad resningsansökan med nummer Ö 8071-18 samt av HD beviljad resningsansökan med nummer Ö 498-10.
[129] Se t.ex. av Göta HovR beviljad resningsansökan Ö 927-16.
[130] Se den av HovRn för Västra Sverige beviljade resningsansökan med målnummer Ö 2438-18.
[131] Notera alltså att ansökningar som avsett skattebrott men med en annan grund än ne bis in idem, har placerats i ”annat” kategorin. Denna specifika ansökan kommer från HovRn för Västra Sverige med målnummer Ö 2463-15.

hastighetsöverträdelser där det visat sig att hastighetsbegränsningar som legat till grund för ordningsböter inte varit gällande (107).[132]

När det gäller sakfrågan, och då särskilt skuldfrågan; om den dömde individen i själva verket gjort sig skyldig till det brott som han eller hon dömts för, avsåg nästintill samtliga beviljade ansökningar mål som uppmärksammats i media och där sökande hade juridiskt biträde. Totalt under hela tidsperioden 2010–2020 beviljades resning i 26 sådana fall. Bland dessa fanns exempelvis 5 morddomar mot Thomas Quick/Sture Bergwall[133] samt 2 fall avseende s.k. Shaken baby/Abusive Head Trauma (AHT) där specificiteten av den s.k. triaden starkt ifrågasattes.[134] Därtill förekom en våldtäktsdom mot OJ,[135] en våldtäktsdom mot SL,[136] en grov våldtäktsdom mot BÅ,[137] en morddom mot ET,[138] en morddom mot KL[139] samt en morddom mot SS.[140] Det finns dock även exempel där åklagare sökt å den dömdes vägnar och resning beviljats i skuldfrågan, exempelvis då det visat sig att en annan person än den dömde gjort sig skyldig till det aktuella brottet (köp av sexuell tjänst) och godkänt ett strafföreläggande i den dömdes namn.[141]

Det fanns en signifikant korrelation mellan huruvida resningsansökan avsåg skattebrott/rattfylleri eller andra brottstyper och huruvida ansökan beviljades, $\chi^2\,(1) = 2624.55\;\rho < .001$. Oddsen för en beviljad ansökan var 133 ggr högre då ansökan avsåg skattebrott/rattfylleri jämfört med då ansökan avsåg andra brottstyper.[142]

4.3 Beviljandefrekvenser för olika sökandekategorier 2010–2020

I Tabell 3 presenteras statistik avseende beviljandefrekvenser då resningsansökan var formulerad av enskilda individer, med eller utan juridiskt biträde eller av åklagare/RÅ, under tidsperioden 2010–2020.[143]

[132] Se t.ex. Svea HovR Ö 3573-20, Ö 3491-20, Ö 3500-20.
[133] Se HovRn för Övre Norrland; Ö 454-12, Ö 493-12, HovRn för Nedre Norrland; Ö 889-11 samt Svea Hovrätt; Ö 3293-10, Ö 3085-11. Quick/Bergwall beviljades även resning i ytterligare ett mordfall av Svea HovR, Ö 3147-09 i december 2009 men denna ansökan faller utanför den undersökta tidsperioden.
[134] HD Ö 1860-12 samt Ö 2345-12. Se även Statens Beredning för Medicinsk och Social Utvärdering, (2016), *Skakvåld Triadens roll vid medicinskt utredning av misstänkt skakvåld*.
[135] HD Ö 3649-14.
[136] HD Ö 5485-19.
[137] HD Ö 1459-12.
[138] HD Ö 4066-17.
[139] HD Ö 5257-15.
[140] Svea HovR Ö 7110-15.
[141] Svea HovR Ö 3504-20.
[142] Då ansökan avsåg skattebrott/narkotika var odds ratio 9.17 (945/103) och när ansökan avsåg annat var odds ratio 0.069 (93/2505). Skillnaden mellan odds ratios erhålls genom division, 9.17/0.069 = 132,89 se Field, A. (2013), *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics*, s. 744–745.
[143] Från dessa beräkningar har följande kategorier uteslutits: då båda parter ansökt, då målsägande söker till fördel för tilltalad samt då ÖFN sökt å en individs vägnar.

Tabell 3. Beviljandefrekvenser för olika sökandekategorier under tidsperioden 2010–2020.

Tidsperiod	Domstol	Sökandekategori		
		Enskild utan ombud	**Enskild med ombud**	**Åklagare/RÅ**
2010–2020	HD+HovR	3,25 procent (74 av 2279)	25 procent (192 av 768)	97,85 procent (821 av 839)

Det fanns en signifikant korrelation mellan vem som sökte och huruvida ansökan beviljades, $\chi^2\,(2) = 2882.09\,\rho < .001$. Oddsen för en beviljad ansökan var 2020 ggr högre då åklagaren/RÅ ansökte jämfört med då enskilda individer utan juridiskt biträde sökte.[144] Liknande, men mindre, skillnader fanns mellan enskilda individer med, respektive utan, juridiskt biträde. Mer specifikt var oddsen för en beviljad ansökan 9,19 ggr högre då det var enskilda individer med juridiskt biträde som ansökte, jämfört med enskilda individer utan juridiskt biträde.[145]

Den mycket stora skillnaden mellan enskilda individer utan juridiskt biträde samt åklagare/RÅ förklaras sannolikt till stor del av selektionseffekter, dvs. att det finns systematiska skillnader mellan de brottstyper för vilka enskilda individer mest frekvent ansöker om resning och de där åklagare/RÅ mest frekvent ansöker. Bland åklagare/RÅ:s resningsansökningar fanns det tydliga tendenser mot vissa brottstyper, nämligen att majoriteten av ansökningarna, 73,50 procent, avsåg skattebrott (*Zolutuchin v. Russia*) och 12,40 procent avsåg rattfylleri (ej narkotikaklassade substanser) dvs. frågor där förändrade rättsliga bedömningar medför att oddsen för att resning beviljas är förhållandevis höga, se Tabell 2. De tredje och fjärde vanligaste brottstyperna bland åklagare/RÅ var hastighetsöverträdelser (8,10 procent) samt flera olika brott i blandade kategorier (0,80 procent).

Skattebrott var de vanligaste (3,60 procent) brotten i gruppen enskilda individer utan juridiskt biträde. I övrigt saknades tydliga tendenser för dessa individers ansökningar. Ansökningarna avsåg vitt spridda brottstyper, t.ex. brott mot liv och hälsa enligt BrB 3 kap.[146] (2,80 procent), hastighetsöverträdelser (1,80 procent), rattfylleri/

[144] Då enskilda utan juridiskt biträde ansökte var odds ratio 0.037 (74/1963) och då åklagare/RÅ ansökte var odds ratio 74.73(822/11). Skillnaden mellan odds ratios erhålls genom division, 74.73/0.037 = 2019.73, se Field, A. (2013), s. 744-745.

[145] Då enskilda utan juridiskt biträde ansökte var odds ratio 0.037 (74/1963) och då enskilda med juridiskt biträde ansökte var odds ratio 0.34 (192/559). Skillnaden mellan odds ratios erhålls genom division, 0.34/0.037 = 9.19, se Field, A. (2013), s. 744–745.

[146] Detta innefattar följande brott: mord, dråp, barnadråp, misshandel, grov misshandel, vållande till annans död, vållande till kroppsskada eller sjukdom, framkallande av fara för annan, arbetsmiljöbrott samt försök eller förberedelse till mord, dråp, barnadråp, misshandel etc.

olovlig körning (1,20 procent) samt brott mot frihet och frid enligt BrB 4 kap.[147] (1,20 procent).[148]

Bland enskilda individer med juridiskt biträde kan det möjligtvis talas om en tendens, om än inte lika tydlig som hos åklagare/RÅ, eftersom 23,10 procent av ansökningarna i denna kategori avsåg skattebrott. Utöver detta fanns det, precis som bland sökande utan juridiskt biträde, dock en större spridning över ett flertal brottstyper, exempelvis avsåg ansökningarna brott mot liv och hälsa enligt BrB 3 kap. (2,90 procent), flera brott i blandade kategorier (2,20 procent), sexualbrott enligt BrB 6 kap.[149] (1,70 procent) samt narkotikabrott (0,90 procent).

En tolkning av dessa jämförelser är således att de betydligt högre beviljandefrekvenserna bland åklagare/RÅ är ett resultat av att i denna sökandekategori har det ansökts on resning primärt avseende rättsfrågor, i relation till vilka oddsen för en beviljad ansökan är höga. Under den angivna tidsperioden framstår det som rimligt att påstå att det funnits en systematik i vilka brottstyper åklagare/RÅ har fokuserat på. När det gäller enskilda individer avser deras ansökningar brottstyper av alla möjliga slag där oddsen för en beviljad ansökan inte nödvändigtvis är särskilt höga (se kategorin ”Annat” i Tabell 2), särskilt inte utan juridiskt biträde.

De fall där enskilda individer utan juridiskt biträde[150] faktiskt har beviljats resning har avsett frågor som bevismässigt får anses vara av enklare slag. Exempelvis beviljades en dömd individ resning avseende ett rattfylleri där åklagaren medgett ansökan och sökande kunde genom åberopande av ett läkarintyg styrka att läkemedlet i fråga varit honom förskrivet och att intaget därför inte varit olovligt.[151] I ett annat liknande mål avseende narkotikabrott kunde den dömde individen, genom åberopande av en ambulansjournal, visa att ambulanspersonal gett henne det aktuella narkotiska preparatet som del av akutvård.[152] Även i detta mål hade åklagaren tillstyrk att resning beviljas.[153] En annan individ beviljades resning avseende en hastighetsöverträdelse då individen kunde styrka att hastighetsbegränsningen på den aktuella sträckan inte hade kungjorts på föreskrivet sätt.[154]

[147] Detta innefattar följande brott: människorov, människohandel, olaga frihetsberövande, olaga tvång, grov fridskränkning, grov kvinnofridskränkning, olaga förföljelse, äktenskapstvång, olaga hot, hemfridsbrott etc.
[148] Bland enskildas resningsansökningar var det dock relativt vanligt förekommande att det inte framgick vilken brottstyp som ansökan avsåg (1573) vilket således utgör en osäkerhetsfaktor för denna statistik.
[149] Detta innefattar följande brott: våldtäkt, sexuellt tvång, sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning, våldtäkt mot barn, sexuellt utnyttjande av barn, sexuellt övergrepp mot barn, utnyttjande av barn för sexuell posering, sexuellt ofredande, kontakt med barn i sexuellt syfte, koppleri etc.
[150] Såvitt framgår av resningsansökan. Huruvida den enskilda individen ändå haft juridiskt biträde i en eller annan bemärkelse går inte att uttala sig om.
[151] HovRn för Västra Sverige Ö 1442-15.
[152] Göta HovR Ö 3037-20.
[153] Göta HovR Ö 3037-20.
[154] Göta HovR Ö 1601-18.

Det kan dock noteras att den absoluta majoriteten av resningsansökningar från enskilda individer utan ombud avslogs, avvisades eller avskrevs, närmre bestämt 95,92 procent (2 187 av 2 280).[155] Bland de resningsansökningar som avslogs (19 63 av 2 280), dvs. där en prövning av sakfrågan gjorts,[156] användes i de flesta fallen standardformuleringen att sökande *”har inte visat någon omständighet som kan föranleda resning i målet”*[157] och att domstolen därför avslår resningsansökan. Det går därför inte att avgöra på vilka mer specifika sätt dessa ansökningar bedömts vara otillräckliga. Några exempel på skäl för att domstolarna avvisade ansökningar (168 av 2 280)[158] är att sökande inte egenhändigt undertecknat ansökan (trots föreläggande därom),[159] angett fel målnummer[160] eller inte var behörig att ansöka om resning å den tilltalades vägnar.[161] Vad gäller avskrivningsbesluten (56 av 2 280),[162] berodde dessa i de allra flesta fall på att sökande själv återkallat ansökan.[163] Det bör också noteras att samma individer ofta ansökt vid ett flertal tillfällen avseende samma dom. Under hela tidsperioden var det totalt 54 sökande som sökte mer än en gång och det högsta antalet ansökningar från en och samma individ var 39.

Skillnaden i odds för en beviljad ansökan mellan enskilda individer utan och med juridiskt biträde (9,19 ggr högre odds med ombud) kan troligen i vart fall delvis förklaras av att det i den senare kategorin söktes mer frekvent för skattebrott där, som påpekats ovan, oddsen för en beviljad ansökan var höga (se Tabell 2). Den förevarande studien ger således inte några exakta svar på hur tillgången till juridiskt biträde påverkar chanserna för att beviljas resning.[164] Det bör dock noteras att i samtliga fall där resning beviljades i skuldfrågan hade sökande ett juridiskt biträde. Sammantaget indikerar statistiken således att tillgång till juridiskt biträde är nödvändigt, men inte på något sätt en garanti, för att beviljas resning i skuldfrågan (eller andra typer av frågor). Det finns en rad möjliga förklaringar till detta utöver det aktuella juridiska biträdets skicklighet, eftersom avslag förekommer även då enskilda

[155] Från denna kategori har exkluderats ansökningar som överlämnats till behörig domstol.
[156] Men domstolen kommit fram till att det inte funnit skäl för resning.
[157] Se t.ex. HD Ö 6092-13.
[158] Dvs. att domstolen inte prövat sakfrågan men att individen är oförhindrad att söka på nytt. Att en ansökan avvisas skiljer sig således från att ansökan avslås, eftersom domstolen i det första fallet inte ens gått in i en prövning av sakfrågan och att sökande är oförhindrad att söka på nytt.
[159] Se t.ex. HovRn för Västra Sverige Ö 3885-17, HovRn för Nedre Norrland Ö 928-15 och Ö 1081-18, Göta HovR Ö 295-16 och HD Ö 3999-13.
[160] Se t.ex. HD Ö 586-12 och Ö 1946-13.
[161] Se t.ex. HD Ö 3708-09 och Göta HovR Ö 1133-16.
[162] Dvs. att domstolen inte prövat sakfrågan och individen är förhindrad att ansöka på nytt. Ett avskrivningsbeslut liknar således ett avvisande i den bemärkelsen att någon prövning i sakfrågan inte har förekommit och att sökande är oförhindrad att ge in en ny resningsansökan.
[163] Se t.ex. Göta HovR Ö 2467-16 samt HovRn för Nedre Norrland Ö 1557-18.
[164] För att besvara en sådan fråga hade en annan typ av studie (experimentell) behövt genomföras.

representerats av erkänt skickliga biträden med tidigare erfarenhet av resningsärenden, exempelvis Marko Tuhkanen[165] och Johan Eriksson.[166]

4.3.1 Avslagna resningsansökningar: Vilka grunder för resning åberopades av enskilda?

Bland resningsansökningarna från tidsperioden 2010–2020 som utformats av enskilda individer (med/utan juridiskt biträde) och som resulterade i ett avslag, gjordes ett stratifierat urval baserat på brottstyp. Inom respektive brottstyp (strata) valdes ansökningar ut slumpmässigt för en närmare undersökning av de grunder som åberopades till stöd för resningsansökan. Nedanstående två stycken sammanfattar resultaten av denna undersökning.

I kategorin där enskilda individer ansökte på egen hand och fick avslag gjordes bl.a. följande gällande. I ett mål avseende rattfylleri och narkotikabrott påstod den dömde att det fanns tvivelaktigheter kring ett vittnesmål från en polis, bl.a. då en passagerare som varit med i bilen vid det aktuella tillfället kunde intyga att det gått till på annat sätt än vad polismannen berättade, men passageraren var inte tidigare hörd som vittne i målet.[167] I ett mål avseende bl.a. olaga hot och våld mot tjänsteman angav den dömde att han är oskyldig.[168] I ett mål avseende försök till mord gjorde den dömde gällande att jäv förelegat i förhållande till målsägandebiträdet.[169] I ett mål avseende olovlig körning angav den dömde att det inte stämde att han erkänt samt att det i själva verket var hans bror som kört bilen och uppgett hans personnummer.[170] I detta mål förelade HovRn åklagaren att komplettera förundersökningen men efter att förhör hållits med de polismän som identifierat föraren samt med andra vittnen som den dömde åberopat, ansågs inte den dömde ha visat några omständigheter som kunde föranleda resning.[171] I ytterligare ett annat mål avseende ofredande påstod den dömde bl.a. att målsägande ljugit under rättegången.[172] I ett stöldmål gjorde den dömde gällande att han inte kunnat styra över sitt beteende, att han inte haft uppsåt att stjäla samt att åklagaren förhört honom på ett sätt som bröt mot oskyldighetspresumtionen.[173] Ytterligare ett exempel är en morddömd individ som utan framgång påstod att den verkliga gärningsmannen är en annan (namngiven) individ.[174]

I kategorin där enskilda individer haft juridiskt biträde gjordes bl.a. följande gällande. I ett mål avseende försök till dråp åberopades ett sakkunnigutlåtande innefattande en analys av en videoinspelning samt

[165] HD Ö 4558-20.
[166] HD Ö 3546-20 samt Ö 5104-19.
[167] HovRn för Västra Sverige, Ö 1180-16.
[168] Göta HovR Ö 1601-16.
[169] HovRn för Nedre Norrland, Ö 957-15.
[170] HovRn för Skåne Blekinge, Ö 984-19.
[171] HovRn för Skåne Blekinge, Ö 984-19.
[172] Göta HovR Ö 220-15.
[173] HovRn för Västra Sverige, Ö 2004-19.
[174] Göta HovR Ö 1363-20.

ett intyg från Rekryteringsmyndigheten vilket, enligt den dömde, visade att ett vittne som hörts i målet lämnat en falsk utsaga.[175] I ett mål avseende narkotikasmuggling anförde den dömde att en person i utlandet dömts för att ha placerat förbjudna ämnen och mediciner i hans väska och till stöd för detta åberopades bl.a. den utländska polisrapporten och domsbeslutet.[176] I ett mål avseende misshandel, olaga hot, ofredande samt brott mot knivlagen angav den dömde att han inte varit straffrättsligt tillräknelig vid tidpunkten för de aktuella gärningarna.[177] I ett mål avseende bedrägeri påstod den dömde att någon annan egentligen utfört bedrägerierna genom att använda den dömdes konto, vilket den dömde inte vågat berätta om förrän denne tagits in på anstalt.[178] I ett mål avseende grovt narkotikabrott och grov narkotikasmuggling angav den dömde att han inte fått en korrekt tolkning under brottmålsprocessen och åberopade även skriftlig bevisning och ett vittne som inte hörts tidigare.[179] I ett mål avseende våldtäkt mot barn gjorde den dömde gällande att åklagaren undanhållit information samt att målsägande falskeligen anmält honom, vilket målsägande berättat för andra.[180]

4.4 Beviljandefrekvenser för olika domstolar 2010–2020

I Tabell 4 finns en jämförelse mellan de olika domstolarnas beslut sett över tidsperioden 2010–2020.

Tabell 4. Beslut i HovR och HD i frekvenser och relativa frekvenser (procent) under tidsperioden 2010–2020.

	Beslut					**Totalt**
Domstol	**Beviljas**	**Avslås**	**Avvisas**	**Avskrivs**	**Överlämnas**[181]	
HovRn för Övre Norrland	58 (69,00)	22 (26,20)	0 (0)	1 (1,20)	3 (3,60)	84
HovRn för Västra Sverige	164 (52,90)	122 (39,40)	17 (5,50)	5 (1,60)	2 (0,65)	310
Svea HovR	274 (50,10)	197 (36,00)	50 (9,14)	18 (3,30)	8 (1,63)	547
HovRn för Skåne och Blekinge	69 (47,60)	69 (47,60)	5 (3,40)	0 (0)	2 (1,40)	145

[175] HD Ö 132-15.
[176] HovRn över Skåne och Blekinge, Ö 784-16. För den ursprungliga domen se Ystads TR, B 1331-11.
[177] Göta HovR Ö 2809-16.
[178] Göta HovR Ö 1204-17.
[179] HovRn för Västra Sverige Ö 5135-14.
[180] HD Ö 662-18.
[181] Med överlämnande avses att domstolen beslutar att överlämna resningsansökan till behörig domstol, till vilken ansökan rätteligen skulle ha adresserats av sökande.

HovRn för Nedre Norrland	44 (46,32)	40 (42,11)	8 (8,42)	2 (2,10)	1 (1,10)	95
Göta HovR	129 (45,42)	131 (46,13)	17 (6,00)	5 (1,76)	2 (0,70)	284
HD	376 (15,35)	1954 (79,76)	82 (3,35)	38 (1,55)	0 (0)	2450
Totalt	1114	2535	179	69	18	3915

Det fanns en signifikant korrelation mellan vilken domstol som beslutade och vad beslutet var, $\chi^2\,(6) = 751.49\;\rho\; <\; .001$. Oddsen för en beviljad ansökan var 13,89 ggr högre då HovRn för Övre Norrland beslutade jämfört med då HD beslutade.[182] De hovrätter som skiljde sig mest åt var HovRn för Övre Norrland och Göta HovR då oddsen för en beviljad ansökan var 2,70 ggr högre i HovRn för Övre Norrland.[183]

5 Analys

Beslutsfattande i brottmål är en mänsklig aktivitet och det torde finnas få, om några, mänskliga aktiviteter som är 100 procent korrekta, eller som överhuvudtaget gör anspråk på att vara så pass korrekta.[184] Möjligheten att ansöka om resning är ett erkännande av att fel begås även inom brottmålsprocessen. Det som inte får glömmas bort i denna ekvation är att de som fattar beslut inom ramen för resningsinstitutet också är människor samt att det kan finnas vissa systematiska och/eller organisatoriska faktorer som gör att inte heller detta beslutsfattande kommer att vara 100 procent korrekt. Internationell forskning belyser inte bara risken för att felaktigheter förekommer utan även risken för att dessa felaktigheten inte upptäcks och korrigeras, t.ex. för att ett rättssystem inte är uppbyggt på ett sätt som främjar detta ändamål på ett adekvat sätt.[185] Dessa forskningsfynd framstår inte längre som förvånande eller kontroversiella, utan uppmuntrar snarare till att ta nästa steg. Till en början torde detta steg innefatta en mer övergripande

[182] Då HovRn för Övre Norrland beslutade var odds ratio 2,64 (58/22) och när HD beslutade var odds ratio 0,19 (376/1954). Skillnaden mellan odds ratios för dessa domstolar erhålls genom division, 2,64/0,19 = 13.89, se Field, A. (2013), s. 744–745.
[183] Då HovRn för Övre Norrland beslutade var odds ratio 2,64 (58/22) och när Göta HovR beslutade var odds ratio 0,98 (129/131). Skillnaden mellan odds ratios för dessa domstolar erhålls genom division, 2,64/0,98 = 2.70, se Field, A. (2013), s. 744—745.
[184] För ett mer utförligt resonemang i detta avseende se Lidén. M (2016). Felaktiga brottmålsdomar är rättsstatens Akilleshäl — en genomgång av 2078 resningsansökningar, Dagens Juridik 2016-10-31. Det kan även noteras att det idag finns forskning som syftar till att uppskatta sannolikheten för en felaktig fällande brottmålsdom, se t.ex. Rouder, J.N., Wixted, J.T. & Christenfeld, N.J.S. (2018). *Cognitive Psychology Expertise and the Calculation of the Probability of a Wrongful Conviction.* Dessa uppskattningar baseras exempelvis på s.k. DNA random match probability samt kvantifiering av risken för kontaminering i ett labb där DNA-analyser genomförs.
[185] Se t.ex. Simon, D. (2012). *In Doubt: The Psychology of the Criminal Justice Process,* Leo, R.A. (2017). *The Criminology of Wrongful Conviction: A Decade Later*, Lidén, M., Gräns, M. & Juslin, P. (2018). *Self-correction of Wrongful Convictions: is there a "System.level" Confirmation Bias in the Swedish Legal System's Appeal Procedure for Criminal Cases? Part II.*

förståelse av felkällor i brottmålsprocessen,[186] inte bara i förhållande till felaktigt *fällande* brottmålsdomar utan även felaktigt *friande* brottmålsdomar. Dessa två olika typer av felaktigheter kan mycket väl vara två sidor av samma mynt.[187] Därtill innefattar detta nästa steg en mer aktiv och informerad diskussion om hur rättssystemet bör vara utformat för att så långt som möjligt främja sin distinktionsförmåga.

Distinktionsförmågan vad gäller resningsinstitutet specifikt torde kunna definieras som förmågan att skilja de mål vari det finns god anledning att bevilja resning från de mål där sådana anledningar saknas. En sådan förmåga beskrivs inom ramen för den s.k. *signal detection theory*[188] som i det följande används som en diskussionsram. I signal detection theory förstås ett systems distinktionsförmåga dels utifrån dess *specificitet*; här förmågan att klassificera oskyldiga som oskyldiga samt dess *sensitivitet;* här förmågan att klassificera de skyldiga som skyldiga. Signal detection theory tillämpades ursprungligen inom bl.a. perceptionspsykologin och ger på ett bra sätt uttryck för att människor inte nödvändigtvis upplever världen precis som den är. Detta förklaras utifrån att ”bruset” (noise) i en viss miljö ibland är för kraftigt för att en ”signal” ska kunna uppfattas. För att en individ ska svara ”ja” på frågan ”uppfattade du en signal?” krävs att signalen är så pass stark och/eller bruset så pass svagt, att individen kan uppfatta signalen. För att kunna göra så pass korrekta klassificeringar som möjligt (signal/ingen signal) är det således eftersträvansvärt att förstärka signalen och minska bruset. Detta tankesätt tillämpat på resningsinstitutet skulle då innebära en strävan efter att skapa bästa möjliga förutsättningar för att särskilja mål vari det finns god anledning att bevilja resning (”signal”) från de mål där sådana anledningar saknas (”brus”).

Även om det huvudsakliga klassifikationsarbetet är avsett att ske inom ramen för den ordinära processen, råder det inte några tvivel om att även resningsinstitutet syftar till att förbättra både rättssystemets sensitivitet och dess specificitet. En konsekvens av bristande specificitet i resningsinstitutet är att felaktigt fällande brottmålsdomar inte upptäcks och korrigeras. I Tabell 5 illustreras detta tankesätt. Tabell 5 gör skillnad mellan fyra olika kategorier vari beslut i förhållande till resningsansökningar kan placeras. I vilken kategori ett beslut hör hemma beror på huruvida och på vilket sätt beslutet återspeglar verkligheten. Av de fyra kategorierna avser två *korrekta* beslut nämligen *korrekta avfärdanden* dvs. beslut att avslå resningsansökningar i för-

[186] Snarare än kunskap om enbart enskilda felkällor. För mer om detta se t.ex. Leo, R.A. (2017).

[187] Därav torde det finnas mycket att lära genom att t.ex. undersöka kalla fall och felaktigt fällande brottmålsdomar tillsammans.

[188] Inom ramen för signal detection theory beskrivs ett tests eller ett systems prediktionsförmåga, inte distinktionsförmåga, men begreppen används här synonymt. För mer om signal detection theory se t.ex. Green, D.M. & Swets, J.A. (1966). *Signal Detection Theory and Psychophysics.* Stora delar av den tidiga forskningen kring signal detection theory kretsar kring hur människor skiljer ”signaler” (mer specifikt radarsignaler) från ”noise”.

hållande till skyldiga individer och *träffar* dvs. beslut att bevilja resningsansökningar i förhållande till oskyldiga individer. De två resterande kategorierna avser *felaktiga* beslut, närmre bestämt *missar* dvs. beslut att avslå resningsansökningar i förhållande till oskyldiga individer samt *falska alarm* dvs. beslut att bevilja resningsansökningar i förhållande till skyldiga individer. Som den uppmärksamma läsaren har noterat utgör tabellen en förenkling bl.a. eftersom domstolarna, utöver att avslå eller bevilja, även kan välja att avvisa eller avskriva. Dessa två beslutskategorier finns inte representerade i tabellen men motsvarande tankesätt kan tillämpas även på dessa.[189]

Tabell 5. Resningsinstitutets distinktionsförmåga utifrån från signal detection theory.

Beslut	**Verklighet**	
	Skyldig	*Oskyldig*
Avslag	Korrekt avfärdande	Miss
Beviljande	Falskt alarm	Träff

Den typ av fel som inom ramen för resningsinstitutet kan betecknas som det allvarligaste är en *miss* dvs. där en oskyldig individ får avslag på sin resningsansökning och därför indirekt[190] klassificeras som skyldig. Detta leder vidare till frågan; hur kan resningsinstitutets distinktionsförmåga förstärkas för att så långt som möjligt eliminera risken för *missar*, utan att detta i praktiken innebär att resningsinstitutet blir ett ordinärt, snarare än ett extraordinärt, rättsmedel?[191]

En diskussion som är helt central för frågan om resningsinstitutets distinktionsförmåga vis-à-vis en upplevd risk för att resningsinstitutet i praktiken blir en fjärde instans är den om beviskraven. Det påpekas ofta att beviskraven för resning är alltför högt ställda, att domstolarnas praxis i själva verket är mer restriktiv än vad lagstiftaren avsett samt att detta i praktiken gör att oskyldiga individer förblir felaktigt dömda.[192]

[189] Exempelvis kan ett avvisande eller ett avskrivande beskrivas som en risk för en miss, om det avser en oskyldig individ, men som en chans på ett korrekt avfärdande om det avser en skyldig individ. Tabellen är även en förenkling i den meningen att en individ kan vara delvis oskyldig eller skyldig, t.ex. för att brottsrubriceringen är felaktig.

[190] Indirekt eftersom resningsdomstolen inte faktiskt fattar beslut i skuldfrågan, utan endast huruvida det finns anledning att ompröva skuldfrågan.

[191] På flera håll har det uttryckts att resningsinstitutet inte får komma att i praktiken fungera som en fjärde instans, se t.ex. SOU 2009:98 s. 13, Lagrådsremiss, Resningsförfarandet i brottmål, återupptagande av förundersökningen och rätt till biträde, s. 28 samt Referat från paneldebatt: Får alla felaktigt dömda resning? En central rättssäkerhetsfråga, s. 4, tillgänglig på: http://www.rattsstatensvanner.se/pdf/SRV_Seminarium_171127_referat.pdf.

[192] Se t.ex. Frigell, A. (2013). *Rätt till resning i en rättsstat?,* tillgänglig på: https://www.advokaten.se/Tidningsnummer/2013/Nr-2-2013-Argang-79/Ratt-till-resning-

Det finns viss information som överensstämmer med denna bild. Beviljandefrekvensen för blandade brottstyper under de senaste 11 åren (2010–2020) var 15,17 procent vilket framstår som förhållandevis lågt givet att de allra flesta beviljanden i denna kategori avsåg rättsfrågor och andra frågor än skuldfrågan.[193] Det finns även ett flertal exempel på individer som behövt ansöka om resning vid ett flertal tillfällen innan de slutligen beviljats resning.[194] Därtill är det statistiskt sett sannolikt att det finns fler felaktigt dömda än de som beviljas resning.[195] Inget av detta visar dock att beviskraven är för högt ställda utan snarare att det i resningsinstitutet i vidare bemärkelse finns problem som hindrar effektiv korrigering av felaktigt fällande brottmålsdomar. För att få en bättre uppfattning kring huruvida beviskraven, liksom de övriga resningsreglerna, tolkas och tillämpas på ett ändamålsenligt sätt eller inte krävs troligen ytterligare information och delvis andra angreppssätt. Ett sådant angreppssätt är att kontinuerligt och systematiskt ta fram statistik samt annan relevant information om resningsansökningar.[196] Detta har skett i ett flertal andra rättsordningar genom t.ex. *Gjenopptakelsekommisjonens* årliga rapporter[197] och *The National Registry of Exonerations*[198] och torde inte på något sätt vara ett kontroversiellt steg. För svensk del förefaller det finnas anledning att vidare undersöka exempelvis varför beviljandefrekvenserna skiljer sig åt mellan de olika domstolarna, se Tabell 4 ovan. Är detta ett resultat av att domstolarna tillämpar beviskraven olika eller kan det förklaras på helt eller delvis andra sätt? Med ett sammanhållet institut som Gjenopptakelsekommisjonen är det sannolikt enklare att försäkra sig om en likformig tillämpning av beviskraven, men då ett sådant institut saknas i Sverige torde statistik vara en förutsättning för att bättra kunna utvärdera dessa frågor.

Huruvida beviskraven är för högt ställda för att främja resningsinstitutets distinktionsförmåga är dock inte en fråga som bör hanteras

i-en-rattsstat/ samt Jurva, M-K. (2012). Omöjligt att få resning?, tillgänglig på: https://www.magasinetparagraf.se/nyheter/42664-omojligt-att-fa-resning/.

[193] Vad som är högt eller lågt är dock naturligtvis en mycket relativ bedömning och jämförelser med andra rättsordningar är inte nödvändigtvis helt rättvisande. För motsvarande statistik i Norge och Danmark se Ulf Stridbecks och Olav Haugen Moens artikel samt hemsidan för Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker, https://www.gjenopptakelse.no/ och Gorm Toftegard Nielsens artikel samt Den Særlige Klageret, https://www.domstol.dk/OM/ORGANISATION/Pages/DenS%C3%A6rligeKlageret.aspx.

[194] Exempelvis Kaj Linna och Esa Teittinen.

[195] Lidén, M., Gräns, M. & Juslin, P. (2018). Uppskattningsvis, under perioden 2010–2014 skulle detta handla om 34,67 procent (597 av 1 722) av samtliga felaktigt dömda som ansöker om resning.

[196] Idag finns det begränsad information samt ansökningsblankett tillgänglig för resningssökande, exempelvis via HD:s websida, se https://www.domstol.se/hogsta-domstolen/om-handlaggningen/resning och https://www.domstol.se/globalassets/filer/domstol/hogstadomstolen/dokument/ansokan-resning.pdf

[197] Se Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker, tillgänglig på: https://www.gjenopptakelse.no/index.php?id=155.

[198] Tillgänglig på https://www.law.umich.edu/special/exoneration/Pages/about.aspx.

separat. Denna fråga är nämligen intimt förbunden med möjligheterna för resningssökande att fullgöra sin bevisbörda. Finns det goda förutsättningar för dömda individer att fullgöra bevisbördan är inte ett högt ställt beviskrav nödvändigtvis ett problem, utan kanske i själva verket en garant för att resningsinstitutet inte blir en fjärde instans. Om det istället finns dåliga förutsättningar att fullgöra bevisbördan men beviskraven hålls mycket höga finns det onekligen en påtaglig risk för *missar*, se Tabell 5. Denna sistnämnda kombination av förutsättningar torde vara mycket negativt för resningsinstitutets distinktionsförmåga. Naturligtvis leder detta vidare till frågan; vad vet vi om resningssökandens förutsättningar att fullgöra sin bevisbörda?

Som framhållits ovan avslogs, avvisades eller avskrevs 95,92 procent (2 187 av 2 280) av alla ansökningar från enskilda individer utan juridiskt biträde under tidsperioden 2010–2020 (se sektion 4.3). En sannolik förklaring till detta är att enskilda individer inte får tillräckligt med vägledning ens vad gäller den formalia som behöver uppfyllas, och än mindre kompetent juridiskt biträde vad gäller själva innehållet i resningsansökan. Eftersom dessa ansökningar ofta är mycket knapphändiga eller inte prövas i sak av formella skäl, finns det en risk för att eventuella resningsgrunder inte kommuniceras till domstolarna. Självfallet är det svårt för enskilda individer att utforma ansökningar som kan övertyga domstolarna att det finns skäl att bevilja resning i just deras fall, om de ens är medvetna om vad som krävs. Domstolarnas standardformuleringar att sökande *”inte har visat någon omständighet som kan föranleda resning”,* torde vara föga till hjälp.

Det är dock inte nödvändigtvis lämpligt att vägledning tillhandahålls av den beslutande domstolen, utan det bör troligtvis komma från annat håll. I detta avseende är än så länge småskaliga projekt som t.ex. *Oskyldighetsprojektet* positiva utvecklingar, bl.a. eftersom dessa tillhandahåller resningssökande med kostnadsfritt juridiskt biträde.[199] Att sådan vägledning behövs blir också tydligt i att det ofta handlar om brister av formell karaktär, t.ex. att ett målnummer inte angivits eller att sökande inte undertecknat sin ansökan. Den typen av brister torde kunna avhjälpas genom relativt enkel vägledning.[200] Det är uppenbarligen inte tillräckligt att lagtexten anger vad en resningsansökan ska innehålla (se RB 58 kap. 5 §). Likaså torde frekvensen av ansökningar från samma individer eventuellt kunna minskas om dessa individer fick tydligare vägledning kring huruvida det överhuvudtaget är värt att ansöka om resning på nytt. Att ansökningar från enskilda individer ser ut som de gör idag innebär naturligtvis också mycket arbete för domstolarna vad gäller skriftväxling, förelägganden m.m. och en ökad vägledning av resningssökande skulle därför kunna vara förmånligt även av detta skäl.

[199] Se https://www.oskyldighetsprojektet.se/.
[200] Det kan noteras att sådan vägledning finns tillgänglig via t.ex. den norska Gjenopptakelsekommisjonens hemsida, se https://www.gjenopptakelse.no/sok-om-gjenapning.

Med andra ord, det förefaller finnas mycket ”brus” och kanske inte särskilt starka ”signaler” som medför en påtaglig risk för *missar*.

Som har framgått av statistiken i denna artikel har beviljandefrekvenserna under de senaste 10 åren varit betydligt högre för vissa typer av frågor, i huvudsak rättsfrågor (skattebrott och rattfylleri) jämfört med andra typer av frågor och brottstyper, se Tabell 2**.** Av statistiken i Tabell 3 samt sektion 4.3 framgår det även relativt tydligt att det funnits en systematik i de frågor och brottstyper som åklagare/RÅ valt att fokusera på under den aktuella tidsperioden. Detta fokus kan inte påstås vara felaktigt, t.ex. för att dessa domar påverkat många individer och avsett ganska tydliga felaktigheter. Däremot kan det på goda grunder ifrågasättas vad ett sådant fokus innebär för resningsinstitutets distinktionsförmåga för andra frågor och brottstyper, t.ex. skuldfrågan när det gäller brott mot liv och hälsa (t.ex. mord) och sexualbrott (t.ex. våldtäkt). För dessa mål torde ofta krävas resurser som sällan eller aldrig finns att tillgå för enskilda individer, oavsett om de har juridiskt biträde eller inte. I dessa delar förefaller systemet således till stor del förlita sig på förutsättningar som inte finns. Att det idag finns utredningsmöjligheter via frivilligorganisationer, journalister och/eller juridiska biträden som kan åta sig uppdrag *pro bono* eller t.om. själva finansiera utredningen är förvisso positivt men frågan är om detta uppfyller rådande krav på rättssäkerhet i Sverige.

Sammantaget finns det således vissa former av kritik mot det svenska resningsinstitutet som har förekommit under en lång tid och förekommer än idag. Frågan om en från domstolssystemet fristående resningsnämnd är komplex bl.a. eftersom en sådan förändring skulle kräva en grundlagsändring. Under tiden som noggrann utredning sker i detta avseende torde det dock vara angeläget att vissa grundläggande funktioner, framförallt vägledning, juridiskt biträde och tillgång till utredningsresurser, ses över så snart som möjligt. Ett mer nyanserat och tryggt sätt att hantera resningsansökningar torde vara en förutsättning för att främja resningsinstitutet distinktionsförmåga. För att knyta ihop säcken, och betona kopplingen mellan de frågor som diskuterades på 50-talet och de som fortfarande diskuteras än idag påminns här om det som sades i riksdagen redan 1956. Det är av utomordentligt värde att prövningar som dessa uppfyller krav på modernitet och objektivitet, särskilt då det är ”ostridigt att felaktigheter kan begås”[201].

[201] Se fotnot 1.